

v prebivalstvenem razvoju (v rasti števila prebivalstva, ki pa v zadnjem času vidno nazaduje), v močnem izseljevanju, ki pa je bilo značilno že v prejšnjih desetletjih, pa v visokem deležu kmetijskega prebivalstva, v ostarelosti kmečkih gospodinjstev, v poklicni oziroma zaposlitveni strukturi itd. V številnih prikazih značilnosti v demografskih procesih kakor tudi v gospodarskem oziru pa se pokažejo očitne razlike med posameznimi območji: med hribovskimi predeli Paškega Kozjaka in južnimi območji Bočko-maceljskega prigorja na eni strani in Dobrnskimi podoljem z obrobjem ter Slatinskimi podoljem in gričevnatim svetom južno od Roden in slednjič Zibiško-tinskim področjem. Številne in očitne razlike med njimi, ki jih avtor ugotavlja v mnogih razčlenitvah ali pa nakazuje v sintetičnih pregledih, se navsezadnje pokažejo v najbolj vzročno pogojeni podobi njihove samonikle bitnosti, ki je bila zanje tako značilna še pred nekaj desetletji.

Tudi v geografskem razvoju teh področij je čutili posredne ali neposredne učinke novodobnega industrializacijskega in urbanizacijskega vala. Znanilci teh vplivov se kažejo v depopulaciji odročnih in hribovskih predelov, v deagrarizaciji nižinskih ali vsaj bliže prometnemu ožilju stoječih naselij, kjer prihaja do pomembnega socialnega preslojevanja, v drobljenju zemljiške posesti pa v obnovi in preobrazbi kmečkih domov ali vsaj hiš, katerih lastniki čedalje bolj izgubljajo stik z obdelovanjem zemlje ter s samooskrbnim polikulturalnim kmetijstvom itd. Pa vendarle, kljub svežemu prepihu, ki čedalje bolj veje prek domačij na obravnavanih območjih, je še povsod tod vedno mogoče čutili močne korenine zaostalosti, pa najsi bo v načinu obdelovanja zemlje, v številnih oblikah vsakdanjega življenja, v navezanosti na zemljo, v počasnem dojemanju in sprejemanju sodobne gospodarske računice itd. Skratka, še vedno ni mogoče začutili skrbne roke, ki bi znala navdušiti in večino kmečkih gospodarstev popeljati na sodobne oblike gospodarjenja.

Ta spoznanja tudi avtorja samega vznemirjajo, zato poskuša ob prikazovanju trpke vsakdanjosti razmišljati o razrešitvi zagat, v katerih so se znašla obravnavana območja. Mnenja je, da bo mogoče agrarno prenaseljenost, ki je za ta območja značilna, rešiti z zaposlitvijo določenega števila ljudi izven kmetijstva, z razumno (optimalno) stopnjo mehanizacije kmetijstva, predvsem pa s sodobnim prometom povezati vsa odmaknjena in za gospodarstvo pomembna območja z večjimi središči neagrarnih dejavnosti.

Skleniti smemo z misljo, da sta zadnji Soretovi razpravi pomembni iz več razlogov. Z njima je ponovno dokazal, da kljub temu, da ne živi in ne deluje v nobenem od obeh današnjih središč slovenske geografije, sprti spremlja in zasleduje razvoj geografske misli. S svojim delom se je lotil tistih predelov, ki so doslej bili zaradi najrazličnejših razlogov odrinjeni in odmaknjeni od našega osrednjega strokovnega zanimanja. Jezik v njegovih razpravah je razumljiv in sočen, prežet in obogaten s številnimi metaforami in ljudskimi reki. V obeh njegovih delih tudi ne zasledimo utrujajočega naštevanja števil in opisov tabel. Pisec išče povsod medsebojne zveze med pojavi, da bi si mogel bralec lažje ustvariti predstave o posameznih pojavih in procesih, kar mu seveda omogoča še primerjavo z drugimi značilnostmi. Prav zaradi teh in še drugih strokovnih nagibov bo vsakdo z veseljem segel po zadnji Soretovi knjigi.

Milan Natek

Metod Vojvoda, *Almgeographische Studien in den slowenischen Alpen.* Münchner Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie, Band 5, Kallmünz-Regensburg 1969, 55 strani, z eno sliko in 5 tabelami med tekstem in 3 barvnimi kartami v prilogi.

Že več desetletij je med slovenskimi geografi živo prisotna težnja po proučevanju našega planinskega gospodarstva. Temu gospodarskemu pojavu, ki temelji na sezonskem izrabljanju pašniškega sveta v odročnih hribovskih in sploh v gorskih predelih, je bilo že doslej namenjenih vrsta študij in razprav. Med to obilico geografskih prikazov pa smo že dlje časa pogrešali sintetičnega, predvsem pa enkratnega oziroma istodobnega pregleda nad celotnim slovenskim

planinskim gospodarstvom. Pred leti se je tega koristnega dela lotil Metod Vojvodova. Njegovi poglavitni izsledki so objavljeni v razpravi, o kateri poročamo.

Svoje študijsko delo opravlja avtor v osmih zaokroženih poglavjih*. V prvem je orisana razširjenost planin in planšarski način gospodarjenja v slovenskih Alpah ter naravnogeografske karakteristike planin. V drugem poglavju govori o lastniških odnošajih na planinskih območjih in o njihovih spremembah po drugi svetovni vojni. V tretjem delu študije pa je označena mnogotera problematika planšarskega osebjia po planinah.

V četrtem poglavju so prikazane spremembe v površinskem obsegu izrabe planin in v naslednjem poglavju spremembe v številu živinske črede po planinah. Vse to je neposredno vplivalo na spremembe planinskega gospodarstva, o čemer avtor razpravlja v šestem poglavju, kjer so prikazane razlike med nekdanjimi privatnimi in srenjskimi planinami, pa med mlečnimi in drugimi planinskimi pašnimi območji. Nadalje je v tem poglavju orisan pašni režim, podane so regionalne razlike v dolžini pašne dobe in prikazane spremembe nekdanjih mlečnih planin v mešane idr. V sedmem poglavju pa je prikazano razmerje med novodobnim turizmom in planinskim gospodarstvom ter prodiranje različnih tipov turističnih objektov na planine.

Osmo poglavje podaja pregled planinskih območij v slovenskih Alpah. Avtor razlikuje 13 takih območij in sicer: bohinjsko, tolminsko, kobariško, bovško, območje Zgoranje Savske doline, območje Bleda z Dobravami, območje Baške grape, območje Saleške doline, območje srednjih Karavank, območje Jezerškega in Kamniških Alp, Menino, zgornjesavinjsko območje in območje severovzhodnih Karavank.

Ob prebiranju Vojvodove razprave se ne moremo znebiti vtisa, da se skozi celotno njegovo delo prepletajo ugotovitve in spoznanja vseh naših starejših proučevalcev te zvrsti kmečkega gospodarstva. Pri tem pa vendarle moramo upoštevati, da je takšen prikaz tujim strokovnim krogom, ki jim je problematika našega planinskega gospodarstva neznana ali vsaj površno poznana, tudi najbolj ustrezen. Avtorju je treba dati vse priznanje za plastičen in nazoren prikaz sodobne geografske problematike naših planin, za oris vseh pomembnejših regionalnih razlik, ki so neposreden odsev socialne in gospodarske diferenciacije našega prostora.

Tudi vsi trije večbarvni kartogrami, ki jih je po avtorjevi zasnovi in podlogi izdelal G. Koch, kartograf Münchenske univerze, so izredne dokumentne vrednosti. Opremljeni so z ustreznimi dvojezičnimi legendami (v nemščini in slovenščini). Tudi krajši povzetek razprave je napisan v slovenskem jeziku, kratka uvodna beseda pa je napisana še v angleščini, francoščini in ruščini.

V sklepnem delu publikacije je še objavljen krajši prispevek K. Rupperta z naslovom »Probleme de Almwirtschaft in den slowenischen Alpen«, s podnaslovom »Agrarlandschaft im Wandel der Sozialstruktur« (str. 55-55).

Poročilo naj sklenem z mislijo, da je Vojvodova študija o planinah v slovenskih Alpah pomemben doprinos k spoznavanju in vrednotenju te tako samosvoje veje kmetijske dejavnosti. Ohenem pa želim, da bi pomenila tudi za druge geografe v alpskih deželah močno vzpodbudo pri proučevanju njihovih planinskih predelov. Saj je Vojvodovo delo, kot izvemo iz Ruppertovega predgovora (str. 7), prva monografija iz serije podobnih za druga alpska področja.

Milan Natek

Andreas Moritsch, Das nahe Triester Hinterland. Zur wirtschaftlichen und sozialen Entwicklung vom Beginn des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart. Wiener Archiv für Geschichte des Slawentums und Osteuropas, Veröffentlichungen des Instituts für osteuropäische Geschichte und Südostforschung der Universität Wien, Band VII, H. Böhlhaus Nachf., Wien-Köln-Graz 1969. Strani 160, 10 kart na 5 prilogah, 10 fotografij.

* Ker v tem »Geografskem vestniku« objavljamo v slovenščini zelo skrajšan izveček iz Vojvodove študije, izpuščamo iz tega poročila podrobnejšo navedbo njene vsebine in povzemanje konkretnih podatkov. — Uredništvo.